

Innst. 274 L

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 76 L (2012–2013)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endring i lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. (markedsføringsloven)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet foreslår en endring i lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. (markedsføringsloven).

Markedsføringsloven § 18 første ledd inneholder en bestemmelse som forbyr kjøpsbetingete konkurranser. Denne bestemmelsen er problematisk i forhold til direktiv om urimelig handelspraksis (direktiv 2005/29/EU) artikkel 5 som er innlemmet i EØS-avtalen. Bestemmelsen foreslås derfor opphevet.

1.2 Bakgrunnen for lovforslaget

Formålet med markedsføringsloven § 18 første ledd er å hindre at konkurranser, utlodninger og lignende skal virke som salgsfremmende tiltak ved at forbrukernes deltakelse er avhengig av kjøp eller motytelse. Forbudet betyr eksempelvis at næringsvirksomheter ikke kan utlyse en konkurranse som pålegger en kjøpsplikt for å kunne bli med i treknningen av en ytelse, for eksempel en iPad eller en reise. Særlig barn og unge kan la seg friste av kjøpsbetingete konkurranser, utlodninger og lignende salgsfremmende tiltak.

1.2.1 Norsk rett og direktivet om urimelig handelspraksis

Urimelig handelspraksis er regulert i direktiv 2005/29/EU om urimelig handelspraksis. Dette er innlemmet i EØS-avtalen og gjennomført i markedsføringsloven.

Artikkel 5 i direktivet hjemler forbud mot urimelig handelspraksis, mens artiklene 6, 7 og 8 er særbestemmelser om typetilfeller av urimelig praksis (dette gjelder henholdsvis villedende og aggressiv handelspraksis). Hvorvidt en handelspraksis er urimelig skal bero på en konkret skjønnsmessig vurdering av markedsførings tiltaket. Artikkel 5 suppleres av en liste over handelspraksis som skal anses urimelig under alle omstendigheter, uten at det foretas en individuell vurdering, en såkalt «svarteliste». Direktivet er et totalharmoniseringsdirektiv. Dette innebærer at man ikke har anledning til for eksempel å utvide «svartelisten».

Kjøpsbetingete konkurranser, utlodninger og lignende faller ikke inn under noen av punktene i «svartelisten». Et generelt forbud mot kjøpsbetingete konkurranser, utlodninger og lignende, uten en individuell vurdering, er derfor uforenlig med direktivet om urimelig handelspraksis. Dette ble fastslått i en avgjørelse av EU-domstolen. Domstolens klare konklusjon var at et generelt nasjonalt forbud mot kjøpsbetingete konkurranser strider mot EU-direktivet.

1.3 Departementets vurdering

Departementet anser at det i utgangspunktet er klare fordeler med å ha et generelt forbud mot kjøpsbetingete konkurranser. På den annen side har uklarhet rundt forbudets gyldighet medført at det i praksis nesten aldri brukes som selvstendig rettslig grunnlag for Forbrukerombudets tilsyn og håndheving. Samtidig er det slik at andre bestemmelser i loven, som for eksempel forbudet mot villedende markedsføring,

kan anvendes når lovligheten av kjøpsbetingete konkurranser vurderes. Til dette kommer at når målgruppen for handelspraksisen er barn og unge, skal det tas hensyn til dette i vurdering av om et tiltak er «urimelig». Forbrukerombudet har utarbeidet en veiledning om handelspraksis overfor barn og unge, som blant annet omtaler konkurranser og tilgift.

Forbrukerbeskyttelse ved denne type markedsførings tiltak vil etter dette ivaretas av de generelle reglene, men etter en konkret vurdering fra sak til sak.

Departementet har etter en nærmere vurdering av bestemmelsen i § 18 første ledd, blant annet i lys av nyere rettspraksis, kommet til at den bør oppheves.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Gunn Karin Gjøl, Kåre Simensen, Arild Stokkan-Grande og Lene Vågslid, fra Fremskrittspartiet, Solveig Horne, Øyvind Korsberg og Ib Thomsen, fra Høyre, Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, Rannveig Kvifte Andresen, fra Senterpartiet, Olov Grøtting, og fra Kristelig Folkeparti, Øyvind Håbrekke, vil vise til regjeringens forslag til endring i markedsføringsloven. Komiteen viser videre til at markedsføringsloven § 18 første ledd inneholder en bestemmelse som forbyr kjøpsbetingete konkurranser, og at denne bestemmelsen er problematisk sett opp mot direktiv om urimelig handelspraksis (direktiv 2006/29/EU) artikkel 5. Komiteen registrerer at regjeringen anbefaler en opphevelse av denne bestemmelsen, hvilket innebærer en styrking av både nærings- og avtalefriheten. Komiteen støtter dette.

Komiteen viser til at det likevel ikke vil være fritt frem – eller risikofritt – å iverksette kjøpsbetingete konkurranser, selv om det generelle forbudet nå vil bli opphevet. Komiteen mener det er viktig å være klar over at markedsføringslovens øvrige bestemmelser kan komme til anvendelse, og at Forbrukerombudet kan vurdere om konkrete konkurranser er urimelig eller villedende, særlig dersom konkurranser er rettet mot barn. Komiteen mener at kjøpsbetingete konkurranser er spesielt utsatte, fordi enkelte oppfatter konkurranser som villedende eller urimelige av natur. Det er derfor viktig å gjennomføre konkurranser ryddig, sikkert og med god informasjon. Komiteen viser også til at lotteriloven kan komme til anvendelse dersom det legges på prisen på varer eller tjenester for

å finansiere konkurransen, og det er også viktig å være klar over at fremgangsmåter og tekniske løsninger kan komme i konflikt med patenter.

Komiteen viser til at nettopp på spillområdet foreligger det en betydelig mengde patenter av varierende kvalitet og beskyttelsesomfang. Komiteen vil også gjøre oppmerksom på at det er Forbrukerombudet som er satt til å påse at markedsføringslovens regler etterleves, og på spørsmål om hvordan Forbrukerombudet vil forholde seg til disharmonien mellom EU-domstolens avgjørelse og markedsføringslovens tekst, svarer ombudet:

«Tilsynet med kjøpsbetingede konkurranser vil fremdeles ikke ligge innenfor Forbrukerombudets prioriterte tilsynsoppgaver, selv om departementet nå har signalisert at forbudet opprettholdes i påvente av gjennomsyn av direktivet.»

Komiteen mener at det likevel ikke kan utelukkes at Forbrukerombudet vil gripe inn overfor konkrete kampanjer, bl.a. mht. kampanjens synlighet, konkurransesituasjonen i markedet og målgruppen. Komiteen mener det er en selvfølge at Forbrukerombudet skal gripe inn dersom det er snakk om kampanjer av opplagt villedende eller på annen måte urimelig natur.

3. Komiteens tilråding

Tilrådingen fremmes av en samlet komité.

Komiteen viser til proposisjonen og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endring i markedsføringsloven

I

I lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. skal § 18 lyde:

§ 18 Tilleggsfordel ved markedsføring til forbrukere

Næringsdrivende som i markedsføring tilbyr forbrukerne en tilleggsfordel eller en mulighet for å oppnå en slik fordel, eksempelvis i form av rabatter, gaver, deltakelse i konkurranser eller spill, skal sikre at vilkårene for å benytte seg av tilbudet er klare og lett tilgjengelige for forbrukerne.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 30. april 2013

Gunn Karin Gjøl

leder

Ib Thomsen

ordfører